

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2358

Vragen van het lid **Van der Woude** (VVD) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht «Universiteit heeft behoefte aan heldere kaders over China; onderzoek samenwerking met omstreden universiteiten, waarschuwt denktank»* (ingezonden 28 februari 2022).

Antwoord van Minister **Dijkgraaf** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 7 april 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 2088.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Universiteit heeft behoefte aan heldere kaders over China; onderzoek Samenwerking met omstreden universiteiten, waarschuwt denktank»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u dit bericht?

Antwoord 2

Het beeld is in lijn met inzichten uit een tweetal onderzoeken die in 2020 door Instituut Clingendael² en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)³ in opdracht van OCW zijn uitgevoerd naar de Nederlandse samenwerking met China op het gebied van hoger onderwijs en wetenschap. In de Kamerbrief over samenwerking met China in onderwijs en wetenschap uit december 2020 is, mede op basis van de inzichten uit de genoemde rapporten, een inzet geformuleerd.⁴ Uitgangspunt wordt gevormd door het adagium «open waar mogelijk, beschermen waar nodig», zoals geformuleerd in de Chinanotitie van

¹ Universiteit heeft behoefte aan heldere kaders over China: «Het heeft geen zin om de wereld in bubbels van gelijkgestemden op te delen» | Leidsch Dagblad

² Onderzoek Clingendael «China's invloed op onderwijs in Nederland» van 03/07/2020 (link)

³ Rapport RVO «Verkenning wetenschappelijke samenwerking Nederlandse en Chinese kennisinstellingen» van 16/11/2020 (link)

⁴ Kamerbrief «Samenwerking met China op het gebied van onderwijs en wetenschap» van 18/12/2020 (link)

het kabinet uit 2019.⁵ Academische kernwaarden zoals wetenschappelijke integriteit en academische vrijheid dienen steeds geborgd te zijn. Binnen die kaders is en blijft academische samenwerking met China van waarde voor het hoger onderwijs en de wetenschap in Nederland.

Het kabinet ondersteunt instellingen in algemene zin bij het maken van afwegingen in relatie tot kennisveiligheid en (het aangaan van) internationale samenwerkingen. Die ondersteuning wordt bijvoorbeeld geboden via het Rijksbrede Loket Kennisveiligheid⁶ waar instellingen voor advies terecht kunnen en de Nationale Leidraad Kennisveiligheid⁷, die in samenspraak met de kennissector is ontwikkeld. De kennisveiligheidsdialoog en een door RVO uitgevoerde quickscan⁸ onder kennisinstellingen hebben een goed beeld gegeven van de behoeften van instellingen voor ondersteuning vanuit de overheid op het gebied van kennisveiligheid.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u het feit dat 5 van de 22 kennisinstellingen waarmee de Universiteit Leiden samenwerkt in hoge of zeer hoge risico categorie valt volgens de *China Defence University Tracker* en daarmee worden gelinkt aan spionage, ongewenste beïnvloeding, verspreiden van desinformatie en banden met het Chinese leger en veiligheidsdiensten? Vindt u dat een dergelijk criterium moet worden meegenomen in de afweging van Nederlandse universiteiten om wel of niet samen te werken met een Chinese universiteit? Zo nee, waarom niet? Deelt u de mening dat een dergelijk criterium past in de eerder door de VVD-fractie voorgestelde risicoanalyse of scan voor universiteiten?

Antwoord 3

Samenwerkingsafspraken moeten van geval tot geval worden bekeken. De vraag is bijvoorbeeld of het een samenwerking betreft binnen een sensitief kennisgebied. Een andere vraag is wat het profiel van de buitenlandse kennisinstelling is en wat er bekend is over het land van vestiging. Het gaat dan ook om een combinatie van factoren.

Zoals toegezegd tijdens het Commissiedebat van 9 februari jl., mede naar aanleiding van vragen en suggesties van de VVD-fractie, heb ik de kennisinstellingen gevraagd om een risicoanalyse uit te voeren en daarover te rapporteren aan hun Raden van Toezicht. De brief aan de instellingen wordt conform mijn toezegging aan uw Kamer, parallel met de beantwoording van deze vragen, aan uw Kamer gezonden.

Ik roep kennisinstellingen daarmee op om samenwerkingsovereenkomsten met buitenlandse kennisinstellingen tegen het licht te houden en te onderzoeken of de fundamentele waarden hierin voldoende geborgd zijn. Waar dat niet het geval is, is het wenselijk dat afspraken op dit punt door de betrokken instellingen worden herzien. In de Nationale Leidraad Kennisveiligheid wordt nader ingegaan op het maken van risicoanalyses en het belang van gepaste zorgvuldigheid.

Vraag 4

Hoe beoordeelt u het feit dat de universiteit meent de risico's onder controle te hebben en pas de banden zal doorsnijden als de politiek dat opdraagt? Deelt u de mening dat een risicoanalyse zoals recent voorgesteld in het debat kennisveiligheid hier een oplossing kan bieden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Zoals hiervoor in antwoord op vraag 3 aangegeven is het belangrijk dat kennisinstellingen een combinatie van factoren meewegen bij beslissingen over het al dan niet aangaan van samenwerkingen met buitenlandse partners. De Universiteit Leiden geeft desgevraagd aan dat er gewerkt wordt met interne procedures om risico's in te schatten en dat wanneer daarbij risico's in beeld komen die door de universiteit niet te mitigeren zijn, de samenwerking niet wordt aangegaan of -in geval van een bestaande samenwerking-

⁵ Beleidsnotitie «Nederland-China: een nieuwe balans» van 15/05/2019 (link)

⁶ www.loketkennisveiligheid.nl

⁷ Nationale leidraad kennisveiligheid Veilig internationaal samenwerken» (link)

⁸ Quickscan RVO «Inventarisatie expertise- en adviesloket kennisveiligheid» van 16/07/2021 (link)

wordt beëindigd. Om kennisinstellingen hierbij bij te staan, heb ik onlangs het Rijksbrede Lokaal Kennisveiligheid gelanceerd waar kennisinstellingen terecht kunnen voor informatie en advies vanuit alle relevante ministeries en diensten.

De oproep aan de kennisinstellingen om risicoanalyses uit te voeren zal een nuttige bijdrage kunnen leveren aan de bewustwording en de urgentie rond het thema kennisveiligheid en aan het scherper in beeld krijgen van waar er eventueel aanvullende (overheids)maatregelen nodig zijn.

Vraag 5

Heeft u gelezen dat in dit artikel door een decaan wordt gesteld dat de angst van Chinese studenten om zich vrij te uiten en bijvoorbeeld over Hong Kong te spreken – iets waar herhaaldelijk alarm over is geslagen door een Leids universitair docent – goed wordt ondervangen door docenten en studieadviseurs? Deelt u de mening dat studenten die niet vrij zijn te spreken, ook niet met «begeleiding» uit die situatie kunnen worden geholpen, maar dat de oorzaak ligt bij de aard van de Chinese instellingen verbonden aan studenten?

Antwoord 5

Het is belangrijk dat studenten zich vrij voelen om zich vrij te uiten, ongeacht uit welk land zij komen. Het is daarom aan de universiteiten alles in het werk te stellen om een sociaal veilig klimaat te scheppen binnen de instelling en daarbij de academische vrijheid van studenten en onderzoekers te borgen. Docenten, studieadviseurs en vertrouwenspersonen kunnen hier een rol in spelen. Tegelijkertijd is (heimelijke) beïnvloeding een complex verschijnsel waar geen eenduidige maatregelen voor bestaan. Wel kan het toepassen van algemene kennisveiligheidsmaatregelen binnen instellingen, zoals de handvatten die in de Nationale Leidraad Kennisveiligheid aangedragen worden, ervoor zorgen dat heimelijke beïnvloeding minder kans krijgt.

Vraag 6

Deelt u de mening dat universiteiten zich ervan bewust moeten zijn dat een verlaagd veiligheidsregime in een faculteit met vermeend laag risico alleen effectief is als de toegang tot kennis met hoger risico volledig gecompartmenteerd is voor zowel studenten, als docenten en computersystemen (bijvoorbeeld via air gaps)? Kunt u bevestigen dat universiteiten deze voorzorgsmaatregelen toepassen?

Antwoord 6

Deze mening deel ik. Zoals ook staat beschreven in de Nationale Leidraad Kennisveiligheid is het van belang dat op verschillende manieren maatregelen worden getroffen om ervoor te zorgen dat toegang tot gevoelige informatie beperkt blijft tot diegenen die bevoegd zijn ermee te werken. Daarbij kan het gaan om ICT-maatregelen, maar ook om fysieke maatregelen (zoals de toegang tot bepaalde ruimtes/labs). Zoals gezegd ga ik de kennisinstellingen oproepen om risicoanalyses uit te voeren, aan de hand van de Nationale Leidraad kennisveiligheid en -waar nodig- met hulp van het loket kennisveiligheid. Ik vraag de instellingen hierover aan hun Raden van Toezicht te rapporteren. Zo ontstaat een scherper beeld van waar de kennisveiligheid goed op orde is en waar eventueel nog aanvullende maatregelen nodig zijn.

Vraag 7

Kunt u bij de brief die u tijdens het commissiedebat over Internationalisering en kennisveiligheid d.d. 9 februari 2022 heeft toegezegd over onder andere de uitwerking van de verplichte risicoanalyse voor hoger onderwijs⁹, deze situatie als casus betrekken?

Antwoord 7

Ja, dat zal ik doen.

⁹ Kamerstuk 31 288, nr. 281. Toezegging aan het lid Van de Woude (VVD) tijdens het commissiedebat.